

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa

Tid och plats	10:00-15.15, Gamleby folkhögskola, Loftagatan 36, Gamleby
Beslutande	Martina Aronsson (S), ordförande Martin Kirchberg (SD), vice ordförande Daniel Ståhl (V) Rebecka Englund (KD) Per Adolfsson (S), ersättare för Linda Eriksson (C) Mattias Wärnsberg (S) Sara-Lisa Ekedahl (S), ersättare för Charlotte Carlgren (M) Ing-Marie Karlsson (S)
Tjänstepersoner	Johanna Schelin, hållbarhetschef Martina Adiels Balk, basenhetschef hållbar samhällsplanering Moa Rosholm, regionsekreterare
Justering	Sker digitalt.
Paragrafer	29-40
Ordförande	Martina Aronsson (S)
Justerare	Rebecka Englund (KD)
Sekreterare	Moa Rosholm

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa

§ 29

Ärendenummer RS 2025/10

Val av justerare

Beslut

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa utser Rebecka Englund (KD) att tillsammans med ordförande justera mötets protokoll.

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa

§ 30

Ärendenummer RS 2025/10

Godkännande av föredragningslista

Beslut

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa godkänner föredragningslistan för mötet.

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa

§ 31

Ärendenummer RS 2025/29

Gamleby folkhögskola

Beslut

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa noterar informationen till protokollet.

Bakgrund

I Kalmar län finns fyra folkhögskolor som drivs i Region Kalmar läns regi. Att gå på folkhögskola är ett steg till vidare studier, till arbete och till personlig utveckling. För att få fler människor i arbete görs också insatser för att underlätta nyanländas etablering i Sverige. Folkhögskolorna erbjuder till exempel allmänna kurser för grundskole- och gymnasiekompetens, särskilda kurser för att fördjupa ett intresse eller förbereda för arbete samt uppdragsutbildningar i samarbete med Region Kalmar län.

Gamleby folkhögskola

Skolan grundades 1876 och har ett brett utbud av kurser och utbildningar. På allmän kurs kompletteras behörigheter från grundskolan eller gymnasiet för att kunna söka till vidare studier. På skolan finns många kurser, både på distans och på plats, med inriktning på miljö och hållbarhet, exempelvis hållbar textil, odling som livsstil och ekopsykologi. Ett antal yrkesutbildningar ges på skolan, här går det att läsa till fritidsledare, lärar- och elevassistent, undersköterska eller TV-produktionsspecialist. Många av kurserna och utbildningarna är fullbelagda och totalt

Verksamheten har ett stort fokus på hållbarhet, både social, miljömässig ekonomisk. Det genomsyrar såväl kursutbudet, som maten som lagas i skolköket. Värdegrunden är gemenskap och att med medmänsklighet möta andra i verksamheten.

Beredningens ledamöter får en visning av skolan och skolområdet.

Föredragning av

Karolina Stolth, biträdande skolledare

Sofie Alvarsson, rektor

§ 32

Ärendenummer RS 2025/29

WaterMan-projekt i Västerviks kommun

Beslut

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa noterar informationen till protokollet.

Bakgrund

Sydöstra Sverige har haft ökade problem med tillgång på vatten av bra kvalitet de senaste åren och väntas bli ännu mer drabbat framöver. Projektet WaterMan initierades för att möta de senaste årens vattenbrist, som har haft en negativ påverkan på samhället. Några av de konsekvenser som hittills orsakats av klimatförändringarna är bland annat vattenbrist på somrarna, bevattningsförbud, behov av avsaltningsverk, ökade skogsskador på grund av granbarkborren och ett ökat antal skogsbränder.

Därför ska konkreta metoder utvecklas och testas för att bättre återanvända vatten och fördröja vattnet i landskapet från perioder av överskott till perioder av vattenbrist. WaterMan finansieras av EU:s Östersjöprogram och deltagande aktörer, och har en total budget på 45 miljoner konor. Projektet består av 17 aktörer runt Östersjön, som tillsammans ska motverka vattenbrist och bidra till en långsiktig hållbar vattenförsörjning i Östersjöområdet.

Insatser i Västerviks kommun

Olika platser i Västerviks kommun har drabbats av översvämningar vid perioder av intensivt regn och har därför jobbat med vattenfördröjning på olika sätt, dels för att förhindra översvämningar, men också för att minska näringsläckage.

Inom projektet har kommunen en budget på cirka 4,5 miljoner kronor. Det ska bland annat användas för att anlägga multidammar och utveckla metoder för att cirkulera och återanvända dagvatten. Det återvunna vattnet kommer bland annat att användas till bevattning av fotbollsplaner och planteringar i tätorterna. I samarbete med Bostadsbolaget utvecklas användningen (pilotanläggning i Gamleby) av regnvatten för toalettspolning.

Följande investeringar har hittills (2023-2024) genomförts i projektet;

- Tappunkt för hämtning av vatten till återanvändning i Gamleby 2023 (Erneberg) och Västervik (Örserum) 2024.
- Sedan 2023 återanvänds dagvatten vid kommunens bevattning av nyplanterade träd och sommarplanteringar i Gamleby.

- Anläggande av minimultidamm Tjustvallen Gamleby. Vatten samlas till bevattning av fotbollsplaner och istillverkning (2024).
- Utveckling av multidamm i Örserum, Västervik. Kompletterande rening av uppsamlat dagvatten med syresättning (oktober 2024).
- Utveckling av multidamm i Gamleby (Erneberg), kompletterande dränering (december 2024). Återfört vatten via bevattning och snötillverkning dräneras och återförs till multidammen.

Beredningens ledamöter får en visning av multidammen vid Tjustvallen i Gamleby.

Föredragning av

Anders Fröberg, vattensamordnare Västerviks kommun

§ 33

Ärendenummer RS 2025/29

Regional miljöhälsorapport för Kalmar län

Beslut

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa noterar informationen till protokollet.

Bakgrund

I arbetet för bättre miljö och minskad ohälsa sker var fjärde år en stor nationell enkät där befolkningen får besvara frågor kring sin hälsa och närmiljö under ledning av folkhälsomyndigheten. För att öka den regionala nyttan av detta sammanställer Arbets- och miljömedicin i Linköping (AMM) data för den sydöstra sjukvårdsregionen med syfte att ge en överblick över hur befolkningen upplever besvär till följd av exponering för olika miljöhälsofaktorer samt självrapporterad beskrivning av vilka hälsoeffekter dessa exponeringar kan medföra.

Befolkningens hälsotillstånd – Kalmar län

Den senaste miljöhälsoenkäten skickades ut 2023 och presenteras nu 2025, och i Kalmar län har cirka 1500 personer svarat. Områden som tas upp är buller, parker och grönområden, solvanor, utomhusluft, inomhusmiljö, kemikalier, klimat, resvanor, tobaksrök, allergier, sjukdomar och hälsotillstånd. Nedan ges exempel på svaren från Kalmar län i några av områdena.

Kemikalier

Gällande kemikalier finns bland annat frågor om brunnsvatten; om man har en egen brunn, om man analyserat sitt brunnsvatten och om man haft problem med brunnsvattnet. Att analysera sitt brunnsvatten minskar risken för ohälsosamma exponeringar då brunnsvatten kan innehålla olika kemikalier.

Andelen som analyserat sitt brunnsvatten har sjunkit sen 2015. Kalmar län är det län som har lägst andel analyser. Orsaken är inte kartlagt men det kan exempelvis bero på att det är kostsamt med analyser eller att man som privatperson inte fått den information som behövs.

Problem med kvaliteten på brunnsvatten har ökat i Kalmar län och är dessutom högst i länet totalt. Denna orsak är inte heller kartlagd men kan exempelvis bero på föroreningar från avlopp eller jordbruk.

Resvanor

Resvanor påverkar både miljön och människors hälsa. Fordonstrafik bidrar till utsläpp och buller, medan kollektivtrafik generellt har mindre

miljöpåverkan. Aktiva transportsätt som cykling och gång främjar hälsan, men innebär samtidigt en ökad exponering för luftföroreningar.

Gällande resvanor har frågorna i enkäten berört hur vanligt det är att man åker bil, cykel eller kollektivt till arbete/skola eller andra aktiviteter samt frågor om restid.

Cirka 80 procent svarande åker vanligtvis åker bil eller liknande till arbete, skola och andra aktiviteter. I Kalmar län är andelen något högre i jämförelse med Jönköpings län, Östergötlands län och Linköpings kommun. Samtidigt är det 36 procent som brukar cykla till och från sina dagliga aktiviteter. Skillnaderna mellan kvinnor och män är ganska små, resmönstren är ungefär liknande oavsett kön.

Befolkningens hälsotillstånd

Självrapporterat hälsotillstånd är ett viktigt verktyg vid studier av hälsa. Här har de svarade fått ange hur man bedömer sitt hälsotillstånd.

I Kalmar län är det cirka 70-73 procent av befolkningen som skattar sitt allmänna hälsotillstånd som bra/mycket bra, 23-24 procent som någorlunda och 5-6 procent som dåligt/mycket dåligt. Enkäten visar att lägre utbildning har samband med sämre självskattad hälsa. Fler män skattar sin hälsa som bra/mycket bra jämfört med kvinnor.

Klimatet

Klimatförändringar påverkar hälsan både globalt och lokalt, och oro för klimatet och framtiden kan påverka den psykiska hälsan. Klimatförändringar kan även ha direkta effekter på den fysiska hälsan.

Frågor som ställts gällande klimatet handlar om oro för klimatförändringar och om man gör medvetna saker för att minska klimatavtryck. I Kalmar län uppger ungefär en tredjedel av befolkningen att de ofta eller alltid känner oro inför klimatförändringarna. Det är framför allt kvinnor och högutbildade som känner mest oro. En större andel kvinnor gör medvetna saker för att minska sitt klimatavtryck, jämfört med män.

Rapporten som helhet går att nå via Region Östergötlands webbsida.

Föredragning av

Anastasia Westergren, miljösamordnare

§ 34

Ärendenummer RS 2025/29

Uppföljning av projekt med satsning på hållbar materialförsörjning

Beslut

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa noterar informationen till protokollet.

Bakgrund

I regionplan 2021-2023 gavs ett uppdrag om att ta fram en plan för en robust materialförsörjning inom Region Kalmar län som bygger på cirkularitet med syfte att minska sårbarheten i händelse av krig. Målet är en robust organisation med förmåga att bibehålla sin funktion även vid omfattande och oväntade händelser. Engångsmaterial står även för en stor del av sjukvårdens miljöpåverkan. För att uppnå en hållbar sjukvård behöver förbrukningen av onödigt engångsmaterial minska. Att ersätta engångsartiklar med flergångsartiklar där det är möjligt bidrar till en mer robust verksamhet, mindre resursförbrukning och avfall samt lägre klimatpåverkan.

Projekt med rondskålar och sprutfat

Den 20 mars 2024 fick beredningen information om det projekt som pågår inom organisationen gällande robust och cirkulär materialförsörjning där rondskålar och sprutfat bytts från engångsvarianter till flergångs. Under 2024 och 2025 har projektet fortsatt och artiklarna har delats ut till primärvården och vissa verksamheter inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Responsen har varit positiv och det har funnits verksamheter som önskat påfyllning, vilket de fått. Det har förts en nära dialog med verksamheterna vid utdelningen av flergångsprodukterna, bland annat har en rutin för rengöring av produkterna skickats ut. Det går att se en tydlig minskning av inköp av rondskålar och sprutfat i engångsvarianter hos de verksamheter som fått flergångsprodukterna. Inom primärvården har minskningen av inköp av dessa produkter lett till en 35 procentig kostnadsbesparing. Till verksamheter inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen (HSF) har produkterna delats ut innan sommaren så än går det inte att se någon effekt på statistiken, men den totala användningen av rondskålar och sprutfat högre inom HSF så här förväntas en större effekt framöver.

Kirurgiska flergångsinstrument

Samtidigt har ytterligare en satsning gjorts på cirkulära kirurgiska instrument till verksamheter som fortsatt köper in engångsinstrument. Under 2022 gjordes en slutredovisning av rapporten kring inventering cirkulära flergångsinstrument och då köptes det in cirka 300 instrument som delades ut till de steriltekniska enheterna. Vid uppföljning har det konstaterats att

utlåningen inte varit så hög och därför har man, i dialog med sterilcentralerna, tagit beslut om att fördela hälften av instrumenten till intresserade verksamheter så instrumenten kommer till användning i högre utsträckning. Den andra hälften av instrumenten kommer finnas kvar för utlåning.

Föredragning av

Henrik Skoog, samordnare hållbarhet och säkerhet

Anastasia Westergren, miljösamordnare

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa

§ 35

Ärendenummer RS 2025/29

Livsmedelsberedskap

Beslut

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa noterar informationen till protokollet.

Bakgrund

Under 1980-talet hade Sverige en hög grad av livsmedelsberedskap med målet att vara självförsörjande på viktiga baslivsmedel. Detta innebar att det fanns beredskapslager och planer för att kunna klara en eventuell kris eller konflikt utan att vara beroende av import.

Grunderna för svensk beredskapshantering

Idag är beredskapssystemet annorlunda och grunderna för svensk krishantering bygger på tre principer:

Ansvarsprincipen – den som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden ska ha det också under en krissituation.

Likhetsprincipen – under en kris ska verksamheten fungera på liknande sätt som vid normala förhållanden så långt det är möjligt. Verksamheten ska också, om det är möjligt, skötas på samma plats som under normala förhållanden.

Närhetsprincipen – en kris ska hanteras där den inträffar och av de som är närmast berörda och ansvariga. Först om det lokala resurserna inte räcker till blir det aktuellt med statliga insatser.

Beredskapssystemet har fem nivåer:

- Nationell nivå – riksdag och regering
- Central nivå – Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ansvarar för tio beredskapssektorer
- Högre regional nivå – landets länsstyrelser är indelade i sex civilområden där en länsstyrelse har utökat ansvar för civilt försvar och för samordning av det militära försvaret
- Regional nivå – 21 länsstyrelser och 21 regioner
- Lokal nivå – 290 kommuner

Beredskapslager

Omvärldsläget, med klimatkris, höjda kostnader, konflikter och pandemi, har gett ett ökat beredskapsbehov för myndigheter, organisationer, kommuner och företag. Behovet av lagerhållning av varor och produkter har också ökat.

Ansvarsprincipen gäller även för beredskapslager, det vill säga att den som har ansvar för något i vardagen har det även vid kris och måste säkerställa sina försörjningskedjor.

Idag har vårdgivare ansvar för att försörjningen av läkemedel och sjukvårdsmateriel till sjukhus och andra vårdenheter fungerar. Dessutom ska regionerna planera för katastrofmedicinsk beredskap, vilket inkluderar försörjning av medicinteknisk utrustning, utrustning till personal, förbrukningsmateriel och läkemedel.

Livsmedelsberedskap

Det sker idag ingen statlig beredskapslagring av livsmedel i Sverige, och det finns inget utpekat ansvar på en statlig myndighet att säkerställa tillgången till livsmedel.

Livsmedelsverket samordnar nationell kris- och beredskapsplanering av dricksvatten- och livsmedelsförsörjning efter primärproduktion. De stödjer ansvariga aktörer i deras planering av att kunna erbjuda mat och vatten oavsett samhällsstörning.

I betänkandet Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8), och i en kompletterande promemoria, ges flera förslag för att stärka livsmedelsberedskapen i landet. Det handlar om den enskildes ansvar, kommuners ansvar och beredskapslagring. Konsekvenser för en ökad livsmedelsberedskap innebär ökat planeringsansvar, ökad kriskommunikation och ökat behov av kompetenser inom området. Förslagen träder i kraft 1 juli 2026.

Inom Region Kalmar län pågår ett brett arbete med frågan, blanda annat uppdateras livsmedelsstrategin med beredskapsperspektivet inom alla områden. Det finns ett nätverk i Kalmar län inom livsmedelsberedskapen som sammankallas av regionen, där kommuners och regionens verksamheter, privata aktörer och samarbetspartners arbetar tillsammans med omvärldsbevakning. Tillsammans jobbar man också med förstudier och kunskapsöverföring. Regionen arbetar för att klara det värsta (höjd beredskap/krig) vilket också gör organisationen väl förberedd för att klara även andra störningar.

Föredragning av

Henrik Skoog, samordnare hållbarhet och säkerhet

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa

§ 36

Ärendenummer RS 2025/29

Aktuellt hållbarhet och folkhälsa

Beslut

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa noterar informationen till protokollet.

Bakgrund

Följande är aktuellt inom områdena hållbarhet och folkhälsa, både internt inom Region Kalmar län och i samhället i stort:

- Hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete pågår i områden med socioekonomiska utmaningar (delar av Nybro, Hultsfred och Kalmar).
- Arbete med en mall för jämställdhetsanalys i olika verksamheter har testats. I samverkan med HR har Forum jämställdhet fått i uppdrag att göra en jämställdhetsanalys av sjukskrivningar inom olika personalgrupper i Region Kalmar län. Rapporten ska komplettera med ytterligare information innan den redovisas.
- En länsövergripande samverkansgrupp för folkhälsodata har startat upp som fungerar som en samling för dialog och analys av befintliga datakällor från olika organisationer. Syftet är att kartlägga hälsa/ohälsa, upptäcka tidiga mönster och trender samt påvisa tillgänglighet ur ett geografiskt och socioekonomiskt perspektiv.
- Vissa barn får ta en orimlig arbets- och omsorgsbörda i sin familj och är så kallade unga omsorgsgivare. Det pågår ett arbete om att ta fram en rutin för hur detta ska hanteras när vårdpersonal får kännedom om barn som är unga omsorgsgivare.
- Den 10 september, på den årliga suicidpreventiva dagen, arrangerade Region Kalmar län en välbesökt föreläsning av Henrik Wahlström på Kalmar slott.
- Den nuvarande suicidpreventiva handlingsplanen upphör vid årsskiftet och en ny handlingsplan för samordnande grupp psykisk hälsa och skadligt bruk och beroende, där det suicidpreventiva arbetet ska lyftas in, har tagits fram. Handlingsplanen ska beslutas i länsgemensam ledning i oktober.
- Den 10 december anordnas länets fjärde suicidpreventiva konferens på Forum i Oskarshamn. Bland annat kommer ny forskning och goda exempel på suicidförebyggande åtgärder redovisas.

- Kalmar län har sedan år 2006 ett handlingsprogram med det övergripande målet att år 2030 vara en fossilbränslefri region. Förslaget till nytt handlingsprogram 2026-2028 är en del i arbetet för en hållbar regional utveckling och ett fossilbränslefritt Kalmar län 2030. Handlingsprogrammet presenterar prioriterade aktiviteter som behöver genomföras gemensamt under de närmaste åren. Aktiviteterna avgränsas till områden av strategisk betydelse och till insatser som kräver samhandling mellan olika aktörer och över gränser. Den slutliga versionen av Fossilbränslefri region 2030, handlingsprogram 2026-2028 antas av regionfullmäktige och länsstyrelse under hösten 2025.
- Projektet Waterman avslutas vid årsskiftet och under hösten kommer deltagare i projektet utbyta erfarenheter och informera varandra om aktiviteterna som genomförts.
- En trafikstrategi är under framtagande.
- Den 28 augusti genomfördes det digitala frukostseminariet Hållbara halvtimmen, denna gång med fokus på hemberedskap och livsmedelsberedskap
- Tillsynsbesök har genomförts på Länssjukhuset i Kalmar med fokus på avfallshantering och det logistiska flödet. Avfallsområdet är ett av de allra mest reglerande områdena i miljöbalken och omfattas av många olika krav. Inga avvikelser identifierades vid besöket.
- Den 11 september var Region Kalmar län med och arrangerade A sustainable Tomorrow, Sveriges största digiloga event. Totalt deltog 35 000 personer i Sverige och ett hundratal i länet. Syftet är att öka kunskap och engagemang i samhället kring hållbarhet.
- Region Kalmar län och Region Kronoberg kommer arrangera miljödagarna den 7-9 oktober tillsammans, med fokus på cirkularitet, beredskap och vatten. Hittills är det cirka 350 personer anmälda.
- De årliga uppmärksamhetsveckorna för pride och HBTQI i Kalmar län pågick 8-20 september. Region Kalmar län representerades i pridetåget men också genom att flagga med prideflaggan och kommunicera i sociala medier och på intranätet Navet under veckan.
- Solceller på sjukhusparkeringen i Oskarshamn är i drift. Projektet är en del av regionens energieffektiviseringsplan 2023-2030 som innehåller åtgärder för att bland annat minska energianvändning och öka mängden egenproducerad elkraft via solceller. Lösningen med solceller på en befintlig parkering är en unik lösning framtagen tillsammans med leverantörerna. Projektet har haft hållbarhet i fokus. Solpanelerna håller högsta hållbarhetsklassning och ställningarna är gjorda i återvunnen aluminium. I projektet ingår även solceller på tak på byggnader i hela regionen.

Föredragning av

Martina Adiels Balk, basenhetschef hållbar samhällsplanering

Johanna Schelin, chef hållbarhet och säkerhet

§ 37

Ärendenummer RS 2025/29

Fysisk aktivitet på recept inom psykiatri

Beslut

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa noterar informationen från protokollet.

Bakgrund

Hälsa handlar om psykisk, fysisk och social hälsa och alla tre delar spelar en lika viktig roll för människans upplevelse av sin hälsa. En del av hälsan går inte att påverka, exempelvis genetik, olyckor och sjukdomar. Mycket av hälsan går dock att påverka genom levnadsvanor, så som matvanor, sömn, fysisk aktivitet, mänskliga kontakter och begränsad/ingen användning av alkohol, tobak och nikotin.

En god socioekonomi ger bättre förutsättningar till goda levnadsvanor. Personer med låg utbildning och låg inkomst har sämre hälsa och är oftare mer stillasittande, mindre fysiskt aktiva och är överviktiga och har i större utsträckning obesitas än personer med högre utbildning. Sjukdom orsakad av ohälsosamma levnadsvanor ökar och skillnader i hälsa fortsätter att öka inom samhället. Inom Region Kalmar län finns många verksamheter där det hälsofrämjande arbetet är centralt, exempelvis tandvård och primärvård.

Fysisk aktivitet är det som bäst förhindrar sjukdomar kopplat till ohälsosamma levnadsvanor, bland annat minskad risk för diabetes, benskörhet, övervikt, stroke, vissa cancerformer och hjärt- och kärlsjukdomar. Det ger istället bättre immunförsvar, bättre sömn, ökat välbefinnande och ökad cirkulation. Det ger också positiva effekter på det psykiska måendet.

Fysisk aktivitet på recept

En rapport från Folkhälsomyndigheten från 2024 visar att samhällsekonomiska kostnader kopplat till stillasittande och otillräcklig fysisk aktivitet under 2023 var 5,5 miljarder kronor. Det är inte bara en kostnad för individen utan även för samhället. Ett led att minska stillasittandet är att förskriva fysisk aktivitet på recept, FaR, till patienter med ökat behov av rörelse.

Region Kalmar län har, via folkhälsoutveckling och vuxenpsykiatri söder, haft ett samarbete med föreningen Friskis & Svettis för ett pilotprojekt under 2024 till och med våren 2025, med fysisk aktivitet som en del av psykiatrisk behandling. Deltagarna har fått möjlighet att delta på två ledarleda träningspass i veckan och ett tillfälle med egen träning på gym. Över 50 procent av deltagarna har tränat hela perioden, vilket ses som mycket positivt hos en patientgrupp med låg träningsvana, social fobi och andra hindrande

tillstånd. De positiva resultaten har varit många och i januari 2025 startades ytterligare patientgrupp inom vuxenpsykiatri med samma upplägg.

Intern utlysning av FaR 2025

Region Kalmar län har tilldelats statliga medel för FaR. Medlen får användas till ändamålsenliga insatser under 2025 som syftar till att öka förskrivningen av FaR samt förbättra uppföljningen av dessa. Verksamheter inom regionen har kunnat ansöka om medel för insatser, exempelvis:

- Nybro hälsocentral; KBT-baserade gruppträffar, hälsofrämjande samtal och träning med patienter som fått läkemedel mot obesitas utskrivet
- Ankarsrums hälsocentral; träning för patienter med demens och deras anhöriga
- Ätstörningscentralen; basal kroppskännedom i grupp för unga med ätstörning samt utbildning av personal i kost och träning för målgruppen
- Barn- och ungdomspsykiatri akutavdelning slutenvård; material för att kunna utöva fysisk aktivitet med inneliggande patienter
- Mödrahälsovården; promenader och övningar för gravida, minska ensamhet och öka motivation för fysisk aktivitet

Föredragning av

Maria Lindqvist, folkhälsoutvecklare

§ 38

Ärendenummer RS 2025/29

Omvärldsbevakning

Beslut

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa noterar informationen till protokollet.

Bakgrund

Omvärldsbevakning folkhälsa:

- Folkhälsomyndigheten har börjat redovisa data efter socioekonomisk områdestyp för att bättre fånga lokala hälsoskillnader. Det är också viktigt för att kunna göra jämlikhetsanalyser.
- Simuleringsverktyget NCD-sim lanseras av Folkhälsomyndigheten. Verktöget beskriver levnadsvanors betydelse för utvecklingen av icke-smittsamma sjukdomar i befolkningen och samhällskostnader.
- Ett nationellt kompetenscenter för fysisk aktivitet ska bildas.
- Den 28 augusti 2025 fick Folkhälsomyndigheten ett regeringsuppdrag att stärka och utveckla arbetet med studenters psykiska hälsa. Den 30 september startade Folkhälsomyndigheten den rikstäckande kampanjen ”Tanke”, med syfte att främja psykisk hälsa bland studenter på högskolor och universitet. Kampanjen genomförs i samarbete med landets studenthälsor.
- Gällande elevhälsodata i länet har nu nio kommuner skickat över data som Region Kalmar län ska sammanställa i en databas. I oktober presenteras en demoversion, men den slutgiltiga versionen släpps inte offentligt förrän alla kommuner skickat in sin data.
- Elektrifiering av transportsektorn pågår för att påskynda näringslivets och transportsektorns klimatomställning. Satsningar görs nationellt för utbyggnad laddinfrastruktur, påskynda introduktion för lätta ellastbilar och gynna arbetsresor med laddbara fordon. I budgetpropositionen för 2026 föreslås anslaget till klimatklivet att öka med 1,5 miljarder kronor 2026, till totalt cirka 4,5 miljarder kronor.

Omvärldsbevakning hållbarhet:

- Barnombudsmannens årsrapport 2025 bygger på djupintervjuer med 88 frihetsberövade barn och unga. Rapporten understryker att många barn som hamnar i kriminalitet kommer från mycket utsatta uppväxtmiljöer, att samhället brister både före, under och efter frihetsberövandet när det gäller att ge barn stöd, trygghet och

möjlighet att förändras. Det konstateras att det behövs riktade och tidiga insatser, bättre skydd och uppföljning samt en rehabilitering som bygger på individens behov och rätt till framtidsstro. Några av förslagen till förändring som redovisas i rapporten:

- Tidiga insatser
 - Utbildning för personal
 - Stärkt skydd för frihetsberövade barn
 - Säkra utbildning och rehabilitering
 - Individuell barnplan
 - Nationellt utslussningsprogram
 - Rätt till traumabehandling och psykologiskt stöd
- Under 2024 genomförde BRIS, Barnens Rätt I Samhället, 64 004 stödjande samtal med barn, en ökning med 24 procent jämfört med föregående år. De vanligaste orsakerna till att barn söker stöd är psykisk ohälsa, familjekonflikter och våld. I årsrapporten presenteras tre fokusområden där samtalet ökat; ätstörningar, gängkriminalitet, barnets digitala liv. Rapporten slår fast ett antal slutsatser och behov av förändring som kan sammanfattas i tre punkter:
 - Samspelet mellan kropp och ätande behöver hanteras bättre i skolan och vården; det finns ett stort behov av att främja sundare kroppsrelationer
 - Insatser mot gängkriminalitet behöver bli mer långsiktiga och blocköverskridande – nuvarande strategier är otillräckliga
 - Digitala plattformar måste ta ett större ansvar för att skydda barn från skadligt innehåll – miljöerna varierar kraftigt, och många är inte anpassade för barn
 - EU:s reparationsdirektiv syftar till att bidra till ett cirkulärt samhälle genom att främja att vissa varor ska kunna repareras på ett effektivt och prismässigt rimligt sätt. Därigenom förväntas varan kunna användas under en längre tid och minska den miljömässiga belastningen. Utredning pågår på uppdrag av regeringen för att införliva i svensk lag och ska vara klar den 15 december 2025.
 - EU:s Green claims direktive innebär att kraven på vad som kan kommuniceras som grönt och hållbart skärps. Direktivet om miljöpåståenden, Green Claims, ska hindra företag från att göra vilseledande uttalanden om miljö och hållbarhet för att skydda både konsumenterna från vilseledning och företagen från orättvis konkurrens. Utredning pågår på uppdrag av regeringen för att införliva i svensk lag och ska vara klar den 15 december 2025.
 - Naturvårdsverkets uppdrag har förändrats och i uppdraget ingår nu att genomföra konkreta åtgärder för ett stärkt civilt försvar inom avlopps- och avfallsområdet. Detta genom att utveckla myndighetens samverkan med kommuner och regioner för att öka förmågan till fungerande avfalls- och avloppshantering.

- Den nationella livsmedelsstrategin med sikte mot 2030 är den första svenska livsmedelsstrategin som omfattar hela livsmedelskedjan. En långsiktig strategi ska bidra till att potentialen för hela livsmedelskedjan nyttjas fullt ut. Det innebär en ökad och hållbar produktion av mat som kan leda till fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet och ge konsumenter, oavsett bakgrund, bättre förutsättningar att göra medvetna val. Mycket fokus på ökad robusthet i livsmedelskedjan, exportfrämjande och svensk kvalité och gastronomi.

Föredragning av

Martina Adiels Balk, basenhetschef hållbar samhällsplanering

Johanna Schelin, chef hållbarhet och säkerhet

§ 39

Ärendenummer RS 2025/29

Projekt inom tandvården med kvicksilverrening

Beslut

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa noterar informationen till protokollet.

Bakgrund

Kvicksilver är ett av världens farligaste miljögifter. Det är förbjudet i Sverige sedan 2009 men det finns fortfarande kvar i gamla tandfyllningar. På tandkliniker kan kvicksilver läcka ut via avloppsvattnet. De traditionella amalgamavskiljarna som används idag fångar upp fasta partiklar, men inte det vattenlösliga kvicksilvret. Det osynliga kvicksilvret är det mest problematiska, eftersom det kan spridas i miljön och skada både människors nervsystem och njurar, men också den biologiska mångfalden och ekosystemets funktioner.

För att möta den här utmaningen deltog Folk tandvården i Berga under 2023 i ett nationellt pilotprojekt för ett renare vatten tillsammans med tre andra kliniker i Sverige. En amalgamavskiljare, som bygger på elektrokemisk rening av vattnet, installerades. Resultatet var positivt och enbart i Berga fångades 7,4 miljoner mikrogram kvicksilver in, det motsvarar ungefär 17 000 mikrogram per dag. Totalt i projektet lyckades man tillsammans med de andra klinikerna förhindra en förorening motsvarande 19 miljoner liter vatten.

Nu har Region Kalmar län, tillsammans med andra regioner, ansökt om ett nytt projekt för att få medfinansiering för installation av fler avskiljare under första året. Målet är att installera avskiljare på ytterligare fem kliniker i Kalmar och därmed ta ett stort kliv framåt för en mer hållbar och miljövänlig tandvård. Fördelarna med denna teknik är många, det stoppar kvicksilverutsläppen, skyddar personal, patienter och miljö. Det gör också att Region Kalmar läns miljöprofil stärks ytterligare och att regionen uppfyller miljöbalkens krav på bästa tillgängliga teknik. Det är en investering som ger både friskare vatten och bättre folkhälsa.

Föredragning av

Johanna Schelin, chef hållbarhet och säkerhet

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa

§ 40

Ärendenummer RS 2025/448

Sammanträdesdatum 2026

Beslut

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa fastställer sammanträdesdatum för 2026 till 11 februari, 23 april, 10 juni, 3 september och 4 december.

Bakgrund

Beredningen för hållbarhet och folkhälsa fastställer årligen mötesplanen för kommande år. Regionstab kansli har tagit fram ett förslag till sammanträdesplan för regionfullmäktige, regionstyrelsen, nämnder och beredningar med flera. Regionfullmäktige rekommenderar vardera nämnd och beredning att besluta om sin sammanträdesplan enligt redovisat förslag. Förslag på sammanträdesdatum för beredningen för hållbarhet och folkhälsa är följande:

- 11 februari
- 23 april
- 10 juni
- 3 september
- 4 december

Prövning av barnets bästa är inte aktuell då beslutet inte rör barn eller barn som anhöriga.

Efter avslutad överläggning beslutar beredningen för hållbarhet och folkhälsa enligt redovisat förslag.

Handlingar

Tjänsteskrivelse daterad den 22 september 2025

Expedierat till: Regionstab kansli

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN: Moa Rosholm
TID: 2025-10-17 07:03:28 +02:00
IDENTIFIKATIONSTYP: SMS (+46730937054)
IDENTIFIKATIONS-ID: 6c7932cabe714ae595f727c6e11ab1d9

NAMN: Rebecka Englund
TID: 2025-10-17 08:42:56 +02:00
IDENTIFIKATIONSTYP: SMS (+46730622136)
IDENTIFIKATIONS-ID: a8c3e52ae38e4cc6b8a6022e2707f54b

NAMN: Martina Aronsson
TID: 2025-10-17 08:47:05 +02:00
IDENTIFIKATIONSTYP: SMS (+46705102589)
IDENTIFIKATIONS-ID: 65cc17e1af4c4854a241f0d119b433bf

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2025-10-17 08:47:10 +02:00
Ref: 262156SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)